38 VI 103

KANTTEEKENINGEN

OP DE DOOR DEN OUD HOOFD-INTENDANT

G. P. J. OCKERSE

GELEVERDE BESCHOUWINGEN

OVER DE BROCHURE

van den 1en Luitenant-kwartiermeester bij het Indische Leger

Th. KLEY

GETITELD:

„Gehoorzaamheid aan de Wetten, enz.

DOOR

M. T. H. PERELAER,
oud-Majoor van het Nederlandsch-Indische Leger.

's GRAVENHAGE,
C. SUSAN C.H.ZOON.

LEMBAGA KEBUDAJAAN
INDONESIA

VI-103 C

42 Hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 30-06-2010
Nomor Induk : 735/PN-Museum/2010
BIB - ID : 0010-35987260
ITEM - ID : 0509111703
Asal : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

181
VI-103 e

KANTTEEKENINGEN

OP DE DOOR DEN OUD HOOFD-INTENDANT

G. P. J. OCKERSE

GELEVERDE BESCHOUWINGEN

OVER DE BROCHURE

van den 1en Luitenant-kwartiermeester bij het Indische Leger

Th. KLEY

GETITELD:

„Gehoorzaamheid aan de Wetten," enz.

DOOR

M. T. H. PERELAER,
oud-Majoor van het Nederlandsch-Indische Leger.

's GRAVENHAGE,
H. C. SUSAN C.H.ZOON.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI
BAT. GENOOTSCHAP VAN KENW.

GEDRUKT TER ZUID-HOLLANDSCHE BOEK- EN HANDELSDRUKKERIJ, 'S HAGE.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Onlangs kwam mij de pennevrucht in handen van den oud Hoofd-Intendant der Militaire Administratie van het N. I. leger G. P. J. Ockerse, getiteld: „Eenige beschouwingen over de brochure, getiteld: „Gehoorzaamheid aan de Wetten", welk laatste werk afkomstig is van den 1en Luitenant-kwartiermeester Kleij.

Afgaande op den titel van Ockerse's brochure, die mij niet verdacht in de ooren klonk, en op de hooge betrekking, welke de schrijver bij het Indische leger bekleed heeft, nam ik zijn papieren kind ter hand met de innige overtuiging, dat daarin de gewezen chef van den Heer Kleij als verdediger van de verongelijkten zoude optreden, al is ook de bedreven verongelijking op zijne instigatie geschied. Het:

„Herstel wat gij misdeedt"

van Ter Haar was hier zóo aanlokkelijk, dat ik bijna den wensch bij mij voelde opkomen in de plaats van Kolonel Ockerse te zijn, om iets te kunnen herstellen, wat misdaan is. Daar ligt zoo iets ridderlijks in. Het innemen van een ander standpunt door den Hr. O. kwam mij daarenboven onaannemelijk voor; want in de zaak, verdedigd in de brochure: „Gehoorzaamheid aan de Wetten", zijn recht en billijkheid zoozeer aan de zijde van den Hr. Kleij, dat m. i. zonder verkrachting van alles,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

waarvoor de edeldenkenden nog eerbied koesteren, eene andere gevolgtrekking niet mogelijk is.

Maar hoe deerlijk heb ik mij bedrogen gezien! Ik had ter nauwernood eenige bladzijden van de brochure O. gelezen, toen reeds de overtuiging zich aan mij opdrong, dat de verongelijkten in hunnen gewezen chef hunnen bittersten vijand hadden en dat die brochure met geen ander doel geschreven was, dan om den Minister van Koloniën argumenten en subtiliteiten aan de hand te doen, om het „Pleidooi voor de openbare opinie" met eenigen schijn van gegrondheid te kunnen ontzenuwen.

Hoe ik in mijn binnenste zoo'n handelwijze brandmerk, zal voor het publiek wel onverschillig zijn. Genoeg zij het te weten, dat ik al spoedig met een potlood in de hand mij bezig hield, „kantteekeningen" te maken op dat fraaie stuk. Ik heb in mijn leven nog al gelegenheid gehad, om wat bureau-routine op te doen, zoodat ik in staat ben het ontleedmes bij de meeste argumenten van den Hr. O. te hanteeren. Mijne „kantteekeningen" zijn, al voortschrijvende, dermate aangegroeid, dat ik mij over haren omvang verbaas en die omvang er mij toe voert, ze onder de oogen van het publiek te brengen. Ik heb daarbij geen ander doel, dan om mij partij te stellen voor de verongelijkten tegen de machtigen der aarde, die onbillijkheid begingen; en om vooral de verongelijkten eene wederlegging der brochure Ockerse te besparen, die hun zeker zeer zwaar zoude aangerekend worden. En wat zoo'n aanrekenen in Nederl. Indië, op eene aanbeveling uit Nederland, te beteekenen heeft, weet ik bij ervaring.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Alvorens evenwel er toe over te gaan mijne „kantteekeningen" uiteen te zetten, verzoek ik den lezer er aan te willen *blijven* denken, dat ik mij stel op het standpunt, door den titel der brochure Kleij aangegeven, n. l.: „Gehoorzaamheid aan de Wetten." Op dat standpunt geplaatst, valt niet altijd te redeneeren over de volkomen billijkheid — volgens eigen opinie — van deze of gene bepaling, ook niet of er bij deze of die wet wel in alle denkbare gevallen voorzien is. Gehoorzaamheid aan de Wetten sluit in zich: dat iedere landsdienaar gehouden is de uitgevaardigde wetten en wettelijke bepalingen natekomen en dat niemand, vooral geen officier, en dus ook niet de Hoofd-Intendant der Mil. Administratie in N. I., het recht heeft, om eigener autoriteit van die wetten en voorschriften aftewijken of de leemten, die volgens persoonlijke opvatting daarin ontwaard mochten worden, naar eigen inzichten aan te vullen; want

1o. persoonlijke inzichten kunnen falen; en bovenal

2o. een Officier, ook de hoogstgeplaatste, heeft eenmaal den eed onder het vaandel gezworen:

„Trouw aan den Koning,

„*Gehoorzaamheid aan de Wetten*,

„Onderwerping aan de Krijgstucht."

Juist omdat de woorden „Gehoorzaamheid aan de Wetten" als 't ware de spil, la „pièce de résistance" uitmaken van „dien eed" en ieder Officier verplicht is, dien eed *steeds* en *overal* en *onder alle omstandigheden* gestand te doen; terwijl zij zoo volkomen uitdrukken, wat de heer Kley verlangt, dáárom heb ik mij bij

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

mijne „kantteekeningen" op *dat* standpunt geplaatst en zal daarvan niet afwijken.

't Zou er waarachtig mooi gaan uitzien, als elke autoriteit van meerderen of minderen rang maar mocht haspelen met de bestaande bepalingen naar *eigen* inzichten, al geschiedde dit ook volkomen ter goedertrouw. Neen! wanneer iemand vermeent, dat eenig voorschrift niet doeltreffend is, dan hebbe die iemand den moed, om de bezwaren daar tegen te doen hooren, dáár waar zulks behoort. *Dan* is te verwachten, dat, indien werkelijk die iemands meening juist is geweest, er verandering zal komen *langs wettigen* weg. Maar elke afwijking van die voorschriften eigener autoriteit, noem ik onwettig.

De lezer gelieve dit bij de beoordeeling van de „beschouwingen" van den heer O., over de brochure Kley en van mijne „kantteekeningen," niet uit het oog te verliezen.

En nu ter zake.

De heer O. levert *„beschouwingen"*; 'k heb zelden juister titel gelezen. Beschouwingen zijn het, méér niet; beschouwingen niet op grond van bepalingen, neen! alleen gegrond op de persoonlijke opinie van den schrijver. En dat heet gedaan te worden, omdat 't geen de heer Kley in zijne brochure heeft gezegd, op zijne *persoonlijke* en dus *geheel eenzijdige beschouwingen* zou zijn gegrond (bladz. 22 brochure O.); terwijl die Luitenant toch overal de bestaande bepalingen heeft geciteerd en op bladz. 30 zijner brochure pertinent zegt, dat hij in 't geheel *niet*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

alleen staat in de meening, dat „de Marinekwestie" eene fout is.

Dat over den titel. Laat ons nu de „beschouwingen" eens ietwat van nabij „beschouwen":

Bladz. 3 regel 10—12 v. b.

„protesteert de heer Kley tegen een hem „aangedaan onrecht." Leest: „„hem *en 50 andere Officieren* aangedaan onrecht"" ! Waarom wordt dat weggelaten in de „beschouwingen"? is dat om der onpartijdigheids wille?

Regel 4 v. o.

„Gewezen Officieren" enz.: Juist! GEWEZEN Officieren, dat zijn meen ik, personen die Officier *geweest* zijn en het op eenig oogenblik, — hoe ondenkbaar klein dit ook moge zijn, — *niet* waren.

Bladz. 4 13e regel v. o.

„met gelijktijdige benoeming"

Neen! dat staat niet in 't aldaar aangehaalde besluit. Kol. O. geeft hier, door 't cursiveeren dier woorden, den schijn alsof hij citeert, doch geeft zeer ongetrouw terug, wat in dat besluit letterlijk staat; ZHEd.Gestr. geeft hier eenvoudig eigen redactie, waardoor hij zijne onpartijdigheid wel in verdenking brengt.

Als voren 10e regel v. o.

„Die vroeger en later in hetzelfde geval verkeerden", dus alle t. a. p. genoemde Officieren zouden (evenals de Heer Oosterzee) eervol ontslagen zijn met gelijktijdige benoeming tot Officier bij de Mil. Administratie van het N. I. leger.

Nogmaals neen! de verschillende besluiten, waarbij de eervol ontslagen Officieren werden benoemd tot 2en

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Luit. kwartiermeester zijn volstrekt niet gelijkluidend van redactie, 1). Is de Kolonel O. dat vergeten? Dat verwondert mij, omdat toch het geheugen van ZHEd. Gestr. zeer sterk is; immers werd *niet* vergeten (bladz. 18 der „beschouwingen"), dat de heer *Brouwer* op zekeren dag, — toen er juist eene voordracht tot bevordering was opgemaakt en werd ingediend, — te Batavia was aangekomen, *doch zich niet gemeld had.* Als men nu weet, dat die zekere dag was de *26 Sept. 1874*, terwijl de „beschouwingen" zijn geschreven in December 1881, mag men, geloof ik, dat geheugen zeer sterk noemen en dan mag het ook verwondering baren, dat de bezitter van zoo'n geheugen vergeten is, dat bijv. *in het besluit der benoeming van den eervol ontslagen Officier van Administratie bij de Koninkl. Ned. Marine H. Kits van Heijningen tot 2en Luit.-kwartiermeester bij het Ned. Ind. Leger dd. 29 April 1874 No. 48 uitdrukkelijk staat gestipuleerd dat de ancienneteit van dien Officier bij het Indisch leger zal rekenen van den datum van dit besluit.*

Zou dat nu ook eene eenzijdige beschouwing mijnerzijds heeten? Het is mogelijk; ik geef haar als stellig. Spreekt het mij eens tegen, als gij kunt, Kolonel Ockerse!

Bewijze wie 't kan, dat *wettig* is de vooruitschuiving in de ranglijst van dienzelfden Officier met niet minder dan *45* nummers (zegge vijf en veertig), zoodat hij op eens van 2en Luitenant zeer oud 1sten Luitenant werd.

---

1) Zie o. a. Ingezonden stuk van den heer Bezemer in de N. R. Ct. van 15 Dec., en antwoord daarop van den heer Kley in die courant van 17 Dec.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Immers volgens de ranglijst, zooals die was op 1 Januari 1877 (vergelijkt de extracten ranglijst op bladz. 8—12 der brochure Kley) sprong hij van N°. 11 der 2e Luitenants op N°. 24 der *eerste* Luitenants. 1)

Dat noem ik, en zeker velen met mij, evenals de heer Kley, eenvoudig eene onbillijkheid, strijdig met de bestaande bepalingen op de bevordering enz. van de Officieren.

Bladz. 4 regel 2 v. o.

„Dat verzoek" in 't laatst van 1876 door den heer v. Oosterzee gedaan — „stemde hoofdzakelijk op de omstandigheden, dat kort te voren" enz. Dat „kort te voren" is betrekkelijk; 't was ruim *twee* jaren geleden, April en Augustus 1874.

Zonderling, dat de heer v. Oosterzee eerst zoolang nà het antecedent, waarop hij zich volgens Kolonel O. kon beroepen, dat heeft gedaan; terwijl hij toch reeds den *8* April 1874 in Indie was: Die datums zijn welsprekend, maar zullen nog welsprekender worden, wacht maar! (zie later bladz. 10 en 14.)

Het verzoek is gedaan, tijdens de heer *Ockerse* Hoofd-Intendant was, op een tijdstip, dat van de *elf* Hoofd- en verdere Officieren, die toen aan het Hoofdbureau der Militaire Administratie werkzaam waren, niet minder dan *zes* oud-Officieren van Administratie der Marine waren.

---

1) Is de heer K. v. H. dus eigenlijk wel ooit op wettige wijze bevorderd tot 1en Luitenant? het betrekkelijk besluit zegt slechts [zie bladz. 6 brochure Kley] dat de 2e Luit. K. v. H. zal rangschikken tusschen de 1e Luit. *Swaan* en *van Hengel*. Is hij dus wel bevorderd tot 1en Luit.?

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Alweer een feit, Kolonel O; geene eenzijdige beschouwing.

Dat feit *spreekt* luid genoeg en permitteert een ieder zijne denkwijze te formuleeren.

Omdat, naar ik hoop, deze „kantteekeningen" ook door andere personen dan Indische officieren zullen worden gelezen, acht ik het niet ondienstig hier aan te toonen, waaruit ik laatstbedoeld feit heb geput.

Eenvoudig uit de „Ranglijst", het zoogenaamd Officiersboekje, uitgave Noorduijn en Zoon te Gorinchem voor 1877.

Die ranglijst berust op gegevens uit Indië, zooals die in November of begin December 1876 *hier te lande* bekend waren, dus die den toestand aangeven van October te voren.

Welnu, op bladz. 262 van die ranglijst ziet men onder het hoofd V$_{e}$. Afd. (Militaire Administratie) de namen:

Ockerse, Milder, Noordhoek-Hegt, Valk, Muller, Gert van Wijk, Borel, Soetbrood-Piccardt, Vermeer, Jautze en *van Oosterzee,* dus *elf;* daarvan zijn de 5^{e}, 6^{e}, 8^{e}, 9^{e}, 10^{e}, en 11^{e}, *dus zes*, oud-Officieren van Administratie der Marine.

Feiten, Kolonel Ockerse! Van de *vijf* in 1877 vooruitgeschoven Officieren waren ten tijde, dat de heer *van Oosterzee* zijn rekest indiende, en derhalve ten tijde, dat de Hoofd-Intendant *Ockerse* naar aanleiding van dat rekest een advies moest uitbrengen, niet minder dan *vier* werkzaam op het bureau van den Hoofd-Intendant, nl. *Soetbrood-Piccardt, Jautze, Vermeer* en *van Oosterzee.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Alléén de heer *Kits van Heijningen* was dáár toen niet; die was met den heer Kley in Atjeh, waar hij als 2e Luitenant, van den heer Kley, — die toen reeds *ruim een jaar eerste* Luitenant was, — de dienst overnam van het linker half 9e bataillon Infanterie te *Kotta Alam.*

Feiten, Kolonel Ockerse! Heden ten dage — Januari 1882 — is de heer *K. v. H.* reeds *drie* jaren Kapitein en de heer *Kley* is nog, wat hij toen te Kotta-Alam was, eerste Luitenant, *de bordjes zijn verhangen, en dat* noemt Kolonel O. billijk! Foei!!

Als van zelf werd ik er toe gebracht eene uitwijding te maken, keeren we tot mijne „kantteekeningen" terug.

Bladz. 5 1e regel v. b.

Het hier aangehaalde feit is evenzeer *onwettig* als de latere herplaatsing van *van Oosterzee c. s.* en *om volkomen dezelfde redenen;* ook de heeren *van Ouwerkerk* c. s., konden op grond van het Koninklijk besluit, *den Raad van State gehoord*, dd. 24 November 1859 n°. 69 (Indisch Staatsblad n°. 26 van 1860) en op grond van art. 21 der wet van 28 Augustus 1851 (Nederl. Staatsblad n°. 126) nimmer *wettige* aanspraken op de, door hun ontslag uit Z. M. dienst verloren, ancienneteit van het korps Mariniers doen gelden. Dat men hen die ancienneteit heeft gegeven, was eene daad van willekeur, die met de bepalingen in de hand nimmer kan worden verdedigd.

Ik schreef het immers vroeger, dat met de toekomst dər Officieren in Indië op ergerlijke manier omgesprongen wordt.

Het verzoek van den heer *van Oosterzee* was — dit

PERPUSTAKAAN NASIONAL

geef ik gaarne toe — zeer natuurlijk, maar *billijk* was het inwilligen niet; of zou het billijk zijn te concluderen: de regeering heeft een fout begaan ten opzichte van de bevoordeeling van *van Ouwerkerk* c. s., nu moet de regeering nog maar eens een fout begaan, om *van Oosterzee* c. s. te bevoordeelen?

Maar! voor het antecedent *van Ouwerkerk* c. s. zouden — wanneer men het onbegrensde veld van beschouwingen wil betreden, — eenigermate verzachtende omstandigheden te bepleiten zijn, n. l.:

Toen tengevolge van énorme verliezen aan Infanterie-Officieren te Atjeh bij dat wapen het incompleet aan valide Luitenants schrikbarend was geworden, óók tengevolge der vele zieken, moest het Opperbestuur wel uitzien naar middelen, hoe afkeurenswaardig ook, om in dat tekort te voorzien. Onder de toen daartoe aangewende pogingen behoort eene extra illegale aanschrijving van het Ministerie van Koloniën aan dat van Marine, waarbij als 't ware een beroep op de vaderlandsliefde werd gedaan van de Officieren van het Korps Mariniers, die voorzeker met de Infanterie-Officieren, welke van het Nederlandsche leger werden overgeplaatst of gedetacheerd, wel de, in de eerste plaats aangewezen personen waren, om de ontbrekende Luitenants plaatsen bij de Infanterie in Indië aantevullen.

De *op die manier* opgeroepen Officieren werden eervol uit de dienst bij het korps Mariniers ontslagen en benoemd tot Luitenants der Infanterie van het Ned. Ind. Leger, en hen werd daarbij het behoud hunner bij hun vorig korps verkregen ancienneteit verzekerd.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Ik herhaal, die ancienneteits-verzekering was — met de wettelijke bepalingen in de hand — eene daad van willekeur, ook omdat zij werd gegeven, *niet bij algemeene maatregelen van inwendig bestuur, maar bij eenvoudige Koninklijke besluiten.* (Zie de, te dezer zake zoo juiste, ingezonden stukken in de N. R. C. van 23 en 25 December j.l. door den heer Kley). Voor de latere herplaatsing in de ranglijst van *van Oosterzee c. s.* zijn evenwel de zoo even aangegeven verzachtende omstandigheden in het geheel *niet* aanwezig.

De heer *van Oosterzee* is *niet* in Indische dienst getreden tengevolge eener officiëele oproeping of uitnoodiging, of omdat het Vaderland in gevaar was, maar omdat de vooruitzichten bij het korps Officieren van Administratie bij de Marine zoo bitter slecht waren, zelfs zóó slecht, dat al ware de heer v. O. van af de *aanvankelijke* (d. i. wettige) plaatsing in de ranglijst als jongste 2e. Luitenant, door de successievelijke promotiën vooruitgegaan, hij dan nog zijn positie enorm zou hebben verbeterd. — Niemand zal hem het verlaten van de zeedienst euvel duiden, — maar het gaat niet aan, om, zooals Kolonel O. op bladz. 5 der „beschouwingen" doet, de beide gevallen *volkomen* gelijk te stellen, óók niet omdat, — wat de schrijver der „beschouwingen" eveneens schijnt vergeten te zijn, — aan den heer *v. Oosterzee* de uitdrukkelijke voorwaarde was gesteld, dat hij wel kon benoemd worden tot *2en* Luitenant-kwartiermeester, *maar dat hij de ancienneteit als Marine-Officier moest verliezen, dus slechts kon benoemd worden tot jongste 2en Luitenant.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Die voorwaarde heeft de Heer v. O. *aangenomen*!

Hier heeft men het antwoord op de vraag, waarom *van Oosterzee* eerst ruim twee jaren nà het antecedent, waarop hij zich beroepen *kon*, — ik zeg niet „*mocht*", — het verzoek om teruggave der verloren ancienneteit deed — zie bladz. 9 — Omdat hij „*kort te voren*" de besliste voorwaarde van verlies van ancienneteit had geaccepteerd!!!

Spreekt *dit* eens tegen, als gij kunt, Kolonel Ockerse!!!

Bewijze alweer wie 't kan, dat *wettig* is: de latere vooruitschuiving in de ranglijst van dienzelfden Officier met niet minder dan 31 nummers. (zie bladz. 13 der brochure Kley.)

Maar er was nog eene andere omstandigheid, die kracht aan het betoog van den heer *van Oosterzee* bijzette, zegt Kol. O., nl. het feit, dat sedert de benoeming van *van Oosterzee* tot 2en Luit.-kwartiermeester en plaatsing als jongste in dien rang, een *dertiental* Officieren *boven* hem in de ranglijst werden geplaatst, waarvan niet minder dan *tien* van jongere ancienneteit waren dan hij.

't Klinkt heel aardig, maar die plaatsing *boven van Oosterzee* was volkomen *wettig*, — immers gegrond op art. *20* en *26* van het Koninkl. besluit van 24 Nov. 1859 No. 69 (Ind. Staatsblad No. 26 van 1860) — zie bladz. 16 en 17 der brochure Kley.

Dat onder die *dertien* niet minder dan *tien* van jonger ancienneteit waren, is een bouquet op de daar gevoerde redeneering, hetwelk even misplaatst daarop mag heeten, als de redeneering zelve tegen de wette-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

lijke bepalingen indruischt. Want de heer *v. Oosterzee* had uit krachte van art. 21 der wet van 28 Augustus 1851 [Staatsblad No. 126] den rang van Officier verloren, zijne ancienneteit bij het Ind. leger rekende dus van af 1 December 1873, datum zijner benoeming tot 2en Luit. kwartiermeester, en de *dertien* bovenbedoelde Officieren waren *allen* van ouder ancienneteit.

Gehoorzaamheid aan de Wetten! als 't U belieft! oud-Kolonel *Ockerse*! U en ik, beiden hebben wij dat eenmaal gezworen!!

Bladz. 5 regel 5 v. o.

„na grondig en nauwgezet onderzoek".

Die grondigheid en nauwgezetheid wil ik niet beoordeelen, doch uit de „beschouwingen" en mijne reeds gemaakte „kantteekeningen", blijkt dunkt me genoeg, wat de oud-Kol. *O.* onder *grondigheid* en *nauwgezetheid* verstaat.

Bladz. 6 regel 6—11 v. b.

Hier wordt door Kolonel O. breed uitgemeten, waarop *men* bij het uittebrengen advies op het rekest van den heer Van Oosterzee o. a. te letten had, en wordt dat antecedent Van Ouwerkerk c. s. er weer bij gesleept. Dat daarop *niet mocht* worden gewezen, omdat dat antecedent *elken wettigen grond mist*, heb ik reeds gezegd.

Bovendien, — nu wil ik ook eens „beschouwen" — de bevordering geschiedt wapens- en dienstgewijze; zou dus de Chef van de dienst *der Militaire Administratie*, in zijne adviezen zich *moeten gedragen* aan eene *met de voorschriften strijdige maatregel* in zake INFANTERIE-Officieren?

Bladz. 6 regel 12 — 20 v. b.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

't Is hier de plaats niet om in beschouwingen te treden over de redenen, *waarom* de aanvulling van het korps Officieren van Administratie met zooveel moeielijkheden gepaard ging; ik echter geloof, dat indien b. v. de oud Hoofd-Intendant *Ockerse*, van af 29 Mei 1869, van af welk tijdstip Z. H. Ed. Gestr. als Luitenant-Kolonel optrad en dus aan 't Hoofdbureau werkzaam was, zich ernstig er op had toe kunnen leggen om degelijke voorstellen te doen tot meer gewaarborgde aanvulling van het korps, men in latere jaren niet zooveel moeielijkheden zou hebben ondervonden.

Doch wat doet eigenlijk al het te dezer plaatse in de „beschouwingen" geleverde af tot de kwestie: vooruitschuiving in de ranglijst van reeds aanwezige Officieren? Verkreeg men dan door *5* Officieren, — *die er reeds waren*, — vooruitteschuiven in de ranglijst, méér Officieren *dan reeds waren?* De heer Kley zegt, dat hij met *sophismen* bestreden is; de man heeft gelijk, ook *daarin*.

Bladz. 7 — regel 1 *v. b.*

De hierbedoelde Officieren hadden den Officiersrang *wel* verloren (art. 21 der reeds meer aangehaalde wet tot regeling van de bevordering, het ontslag enz. der Militaire Officieren bij de Zeemacht.)

Wettig was hun positie, volkomen gelijk aan die van Officieren, die — even als zij — *nieuw benoemd waren*, want art. 9, tweede alinea van de regeling van bevordering enz. van de Officieren der in Ned. Indie aanwezige landmacht, zegt:

(ik citeer).

„*De ouderdom in rang voor de bevordering rekent*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

van de dagteekening van het besluit der benoeming, enz.

Is dit citaat niet een degelijker grondslag *voor* de zaak Kleij, dan 's Kolonels „*beschouwingen*" — tot dusver alléén steunende op eigen opvatting en een beroep op een *onwettig* antecedent, daartegen?

Wat dunkt u, schrijver van de „*beschouwingen*"?

En wat dunkt U! rechtbank der publieke opinie, van wien de heer *Kleij* de uitspraak wacht?

Doch gaan wij verder:

Bladz. 7 regel 6 en volgende.

Over billijkheid of onbillijkheid handelt Kley's brochure niet; de titel is: „Gehoorzaamheid aan de Wetten", *that is the question.*

En ook, wat verstaat men onder billijkheid.

Indien men dit aan onderscheiden personen vraagt, zal A zeggen *dit*, B *dat*, C *iets anders.*

Bijv. de oud-Kolonel *Ockerse* beantwoordt die vraag in de onderwerpelijke zaak — dat is de vooruitschuiving in de ranglijst van *van Oosterzee* c. s. — geheel anders dan ik; immers: Kolonel *O.* vindt het billijk, dat bijv. *v. Oosterzee*, die van 21 Mei 1875 tot 21 Maart 1877, (wettig) de *inférieur* van den Heer *Kleij* was, sedert laatstgenoemden datum (op onwettige wijze) zijnen *supérieur* is geworden, niettegenstaande *v. O. zelfs met* de ancienneteit van de Marine *jonger* Officier is dan *Kley.*

(*v. O.* werd Officier van Administratie 3e kl. bij de Marine den 1n Aug. 1870.

Kley werd Officier van Administratie bij het Nederlandsche leger den 26n Juli 1870.)

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

v. O. verloor door zijn ontslag als Officier bij de Marine den rang van Officier; ergo zijne ancienneteit rekent als nieuw benoemd Officier van 1 Dec. 1873.

Kley is van af 26 Juli 1870 *onafgebroken* Officier, *zijne* ancienneteit moet, — op grond van art. 26 sub. 2 van de regeling van de bevordering enz. der Indische Officieren, en op grond van het daarmede verbandhoudende Koninklijk besluit van 21 Mei 1875 No. 26 — van af *dien* datum rekenen, en toch is *van Oosterzee*, wiens ancienneteit *wettig* rekent van 1 December 1873, sedert 31 Augustus 1880 Kapitein-kwartiermeester, en is *Kley* nog, — wat hij circa twee jaren vóór van Oosterzee reeds was — 1e Luitenant.

Dat vind — ik herhaal het — de oud-Kolonel *Ockerse* billijk; *ik* blijf er bij, dat het is onbillijk, hoogst onbillijk, en wat meer zegt, en alles afdoet, 't is *onwettig*.

Op de alhier „gekantteekende" bladz. der „beschouwingen" zegt de schrijver terecht, dat de van de zeemacht herkomstige Officieren van Administratie door vroeger opgedane administratieve kennis enz., al dadelijk geschikt zouden zijn voor de waarneming van meer of minder gewichtige diensten bij de Administratieve dienst van het Ind. leger, enz.

Die beschouwing houdt steek; maar helaas! op welke wijze heeft o. a. de Hoofd-Intendant *Ockerse* getracht de oud-Marine-Officieren practisch verder te bekwamen in de betrekkingen, die zij dan toch in de *eerste* en *voornaamste* plaats te vervullen hadden, nl. kwartiermeester bij een korps- of garnizoens-raad van administratie, administrateur van een hospitaal of magazijn-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

meester bij een magazijn van kleeding en uitrusting?

Moet *ik* daarop het antwoord geven?

Ach, antwoordt gij maar, ranglijsten van af 1873 t/m 1881, uw welsprekend antwoord kan niet tegengesproken worden, en wat zegt ge dan?

„Raadpleeg de namen van de Officieren onder het „hoofd Vᵉ. Afdeeling (Militaire Administratie)" dat is:-

dit zeg ik — Het hoofdbureau van de Militaire Administratie, *dus* het bureau van den Hoofd-Intendant, „en dan zult ge zien" nu spreekt de ranglijst weêr: „dat de namen *van den Bussche, Soetbroodt-Piccardt,* „*Jautze, Vermeer, van Oosterzee, van de Ven, de Sauvage,* „*allen* van de Marine herkomstig, in dat hoofdbureau „nog al niet zelden voorkomen, sommigen bijna onafge- „broken."

Zou het Hoofdbureau de ware plaats zijn, waar van een ander korps of eene andere dienst afkomstige Officieren van Administratie zich practisch 't best kunnen bekwamen voor de eigenlijke betrekking van *kwartiermeester?*

Om nog eens op de vraag: wat is billijk? terug te komen, volgens de zooeven genoemde ranglijsten, schijnt indertijd de Hoofd-Intendant *Ockerse* het noodig gevonden te hebben, om het bureau van ZHEdGestr. hoofdzakelijk te doen bestaan uit oud Marine-Officieren. Dit is zóo sterk, dat reeds onder 't bestuur van Kolonel *O.* eenige spotvogels nimmer spraken van het „Hoofdbureau," maar van het „Zeilbureau"; tegenwoordig 1881—1882, nu een oud Marine-Officier, Hoofd-Intendant is, zeggen die spotvogels, en hun getal is allengs zeer

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

groot geworden, als een Officier op bedoeld bureau is geplaatst „'t is er een van 't *wachtschip*."

Wanneer men nu weet, dat de volgende voordeelen aan eene plaatsing bij het Hoofdbureau verbonden zijn; nl.

A. Garnizoen Batavia, *de* stad van Insulinde;

B. Zoogenaamd Stafstractement d. i. voor 1e Luitenants *f* 25.— Kapiteins *f* 50.— *'s maands* meer dan de collega's, die niet aan 't Hoofdbureau zijn;

C. Geen ruïneerende overplaatsingen;

D. Niet op expeditie; vrij van *Atjeh*, — adres aan twee oud-Officieren van Administratie van de Marine, die op den huidigen oogenblik *Atjeh* nog niet gezien hebben.

E — en dit had ik wel 't eerste mogen noemen — Voor geen halve cent rekenplichtige verantwoordelijkheid aan de Alg. Rekenkamer;

F. De voordeelen verder nog, kunnende ontstaan uit de toepassing van 't oude spreekwoord: „die 't dichtst bij 't vuur zit, warmt zich 't best" — adres aan de *herplaatsings*-kwestie, toen *vier* van de *vijf* gelukkigen zeer dicht bij 't vuur zaten.

Wanneer men dit nu weet, zeg ik, dan vermoed ik dat „men" het niet erg billijk zal vinden, dat met de plaatsing aan het Hoofdbureau óók tijdens de Kolonel *Ockerse* chef was, de oud Marine-Officieren zoo buiten alle verhouding, meer dan hunne collega's werden bevoordeeld; of waren zij, die nog niet aan 't Hoofdbureau werden geplaatst, *allen ongeschikt* voor de daar te vervullen betrekkingen? Ja? dan weet ik maar één middel, namelijk de Militaire Administratie van het leger in

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

N. I. te brengen onder het Departement van Marine.

Bladz. 8 regel 2.

„Overgegane Officieren van de zeemacht."

Neen, tienwerf neen! en nu eens en vooral *zij zijn niet overgegaan.*" Waarom spreken de „beschouwingen" toch hier en elders van *overgegane* en *overgeplaatste* Officieren van de zeemacht, terwijl toch op andere plaatsen in diezelfde „beschouwingen" erkend wordt, dat die Officieren steeds zijn *ontslagen* bij de zeemacht, en *benoemd* bij het Ind. leger?

Verdraait de zaken toch niet, Kolonel! Geeft geen scheeve voorstellingen, dat is niet groot van iemand van zoo'n hoog standpunt in de Maatschappij tegenover een nog „betrekkelijk zeer jong Officier."

Bladz. 8 Noot.

„De Heer *van den Bussche* deelde *niet* in die GUNST." ('t Was een *gunst* dus). Accoord! en was dat naar aanleiding van *Uw* advies, Kolonel Ockerse? of hadt Gij voorgesteld om den heer *v. d. B. wel* in die *gunst* te doen deelen?

Heeft misschien het legerbestuur in Indië Uw voorstel in zooverre gewijzigd?

Blz. 8 *regel* 14 *enz.*

Alweder Neen! de heer *Kleij* heeft nergens, in zijne geheele brochure betoogd: dat bij de bestaande voorschriften *niet is voorzien* in het geval van overplaatsing van Officieren van Administratie der zeemacht bij die der landmacht (lees bij de Administratie van het Ind. Leger); maar hij betoogt wel degelijk, dat: juist omdat *pertinent is aangegeven welke Officieren* van

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

elders bij het Korps der Militaire Administratie van het Ind. leger mogen overgeplaatst worden, en omdat onder de pertinent aangeduiden, de Officieren van Administratie van de zeemacht *niet* voorkomen, *zij dus ook niet overgeplaatst mogen worden*, en dat betoog wordt kracht bijgezet door het feit, dat er dan ook nog nimmer zulk een overplaatsing heeft plaats gehad.

Dat betoog is volkomen juist; want (zie bladz. 16 en 17 der brochure *Kley*) uit de art. *20* en *26* van de voorschriften op de bevordering enz. blijkt: dat mogen overgeplaatst worden bij het korps Officieren der Militaire Intendance en der Kwartiermeesters, Officieren van andere Korpsen (van het Indische Leger) en dat Z. M. de Koning zich heeft voorbehouden om Officieren *van de landmacht* in Nederland bij de landmacht in Nederlandsch Indie overteplaatsen.

Men ziet wel, dat dit geheel iets anders is, als wat de heer *O.* beweert, dat de heer *K.* zou betoogd hebben; omdat de heer O. later die kwestie toepast *in den zin, dat er niet in voorzien zou zijn*, is het noodig de aandacht op het verschil te vestigen.

Had ik ongelijk te zeggen, dat de „beschouwingen" des Kolonels onpartijdigheid wel in verdenking brengen?

De heer *O.* heeft er slag van de zaken te verdraaien, *dat* moet gezegd worden.

Bladz. 8 regel 3 v. o.:

„maar het is niet VERBODEN."

En nu rechters in de Rechtbank der publieke opinie, zet uw barret af, de Oud-Hoofd-Intendant der Militaire Administratie van het leger in Nederlandsch

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Indië *G. P. J. Ockerse* verkondigt de leer: wat niet pertinent — de Kolonel bedoelt met name genoemd — verboden is, in de bestaande voorschriften, dat mag geschieden; ergo: er is nergens in eenig voorschrift of wet VERBODEN, dat bijv. lichtmatrozen of couranten-jongens tot Luitenants-kwartiermeester bij het Indische leger benoemd mogen worden *met behoud hunner matrozen- of courantenjongensancienneteit* en dus Hiep, Hiep, Hiep, Hoerah!!

Zie zoo! nu zijn we klaar, nu zal voortaan „de aanvulling van het Korps Officieren van Administratie in Ned. Indië" niet meer „met de grootste moeielijkheden gepaard gaan."

Wees dankbaar, Indisch Leger! voor deze door Kolonel *Ockerse* ontdekte manier om Officieren van Administratie te fabriceeren, nu zal er spoedig nergens meer eenige „achterstand" bij te werken zijn, nu zal er ook geen inkompleet meer zijn aan militaire medici; want nergens staat verboden om vroedvrouwen of kindermeisjes als zoodanig uittezenden, enz. enz.

Doch laat ik niet aldus voortgaan; het onderwerp is te ernstig.

Zou ik eigenlijk nog wel verder behoeven voorttegaan met het maken van „kantteekeningen"? Is de *grondigheid* van de „beschouwingen" al niet voldoende „gekantteekend"? En nu zijn we pas tot en met bladz. *8!* Oef! nog *14* bladzijden!!

Doch komaan, mijne pen, ge hebt een goede zaak te verdedigen, *moeielijk* is die taak niet, ook al wordt ge er wat moe van, dus voorwaarts!

Bladz. 9 kan ik vrij wel na het voorafgaande over-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

slaan; doch hier wordt nogmaals gezegd „dat de (steeds bedoelde) Officieren den rang van Officier niet zouden verloren hebben om later opnieuw te worden benoemd, daar ze niet *nà*, doch *gelijktijdig* met hun ontslag uit de zeedienst, bij *een en hetzelfde* besluit zijn benoemd tot (eigenlijk dus eenvoudig overgegaan als) enz."

Het is reeds aangetoond (zie bladz. 21 e. v.) dat zij *wel* den rang van Officier hadden verloren; zij zijn wel bij een- en hetzelfde besluit ontslagen en benoemd, maar dáárom nog niet *gelijktijdig*.

In het besluit — om er slechts één te noemen, doch ze zijn *allen* zoo geredigeerd, — betreffende den Heer *Kits van Heijningen*, staat vermeld: dat hij „*met den 30en April 1874 eervol wordt ontslagen en met den 1sten Mei d. a. v. wordt benoemd*" enz.

Met den 30 April 1874 sluit dus de heer K. v. H. zijne loopbaan bij de Marine af en *verliest op grond van art. 1 der wet regelende de bevordering en het ontslag enz. der militaire Officieren bij de zeemacht, den rang van Officier.*

Op 1 Mei d. a. v. begint hij eene nieuwe loopbaan en krijgt hij op nieuw den rang van Officier. (1)

Had ik ongelijk te zeggen dat de „beschouwingen" de onpartijdigheid van haren schrijver in verdenking brengen?

Het in den 4n regel v. o. op deze bladz. tusschen haakjes gestelde woord „*overplaatsing*" mogen we

---

(1) Zie het zoo juist te pas gebracht voorbeeld »Kroonenburg" in het Dagblad van 21 December j. l.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

nu dan toch voor goed *doorschrappen*, niet waar Kol. O? En Gij zult mij wel veroorloven den geheelen zin, waarin dat, nu doorgeslagen, woord voorkomt, als ten eenenmale onjuist en bezijden de feitelijke waarheid, overslaan.

Het verwijt van VERZUIM en ONJUISTHEID door U in den daarop volgenden volzin aan het adres van het Opperbestuur gericht, (want het bedoelde *primitieve* besluit — lees de primitieve besluiten — werden door het Opperbestuur in Nederland genomen) is ongegrond, wat reeds in 't voorgaande bewezen is en dus als eene onbetamelijkheid kan aangemerkt worden van U. *die 't beter wist!*

Verder lezende vinden we alweêr tusschen haakjes de woorden: „eigenlijk overplaatsing", die sla ik nu maar zonder verlof door.

Op het voorkomende op bladz. 11 regel 4 en volgende der „beschouwingen" heeft de heer *Kley* reeds toelichting in zijne brochure bladzijde 24 regel 5 van onderen en verder gegeven; de dáár voorkomende woorden „toegestemd: „maar als die toestanden zijn ontstaan ten gevolge van wettige voorschriften, dan is het de plicht van elk militair zich daarin te voegen," bevatten m. i. eene behartigenswaardige les en geven blijk, dat hij, die ze neerschreef, gedachtig was aan het eenmaal ook door hem gezworen „Gehoorzaamheid aan de Wetten."

De verder daar volgende woorden getuigen, dat de heer *Kleij* óók den moed bezit om protest aan te teekenen dáár, waar hij ziet, dat het „Gehoorzaamheid aan de Wetten" wordt uit het oog verloren.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Een en ander is, dunkt mij, de uiting van een flink en echt militair karakter, dat in een tijd als dezen wel mag gewaardeerd worden.

Bladz. 12, *regel* 12—17.

Die tirade gaat de grenzen eener gezonde redeneering te buiten. De „overplaatsing" van den Hr. Kleij en de benoeming van de ontslagen Marine-Officieren bij het N. I. leger zijn volstrekt niet „analogue"; de conclusie van de gehouden scheeve redeneering kan dus ook niet zijn, zooals zich die de Hr. O. permitteert.

Bladz. 12, *regel* 17—19.

Op mijne beurt geloof ik voldoende te hebben aangetoond, dat de heer *Kleij gelijk heeft* in zijne veroordeeling van het Koninklijk besluit van 27 Maart 1877 n°. 1; *en ik geloof ook nog iets anders bewezen te hebben*, n.l. dat de oud-Kolonel *Ockerse*, tot hier toe *zeer groot ongelijk heeft* in zijne „beschouwingen", en dat hij zich daarin niet altijd, als Kolonel en gewezen Chef van een dienst, op een onpartijdig standpunt heeft weten te plaatsen.

En nu de tweede grief van den heer *Kleij*, n. l. zijne eigen ancienneteit en die van anderen, evenals hij van 't Nederlandsche bij 't Nederlandsch-Indische leger overgeplaatste Officieren van Administratie.

Bladz. 13 *regel* 14 *en volgende van de „beschouwingen"*:

---

(1) Men zie ook de beoordeeling der brochure *Kleij* in den Militaire Spectator van deze maand.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

„Op eenige *bepaaldelijk* in dat en daarop volgende artikelen *genoemde* gevallen."

De heer *Kleij* geeft de redactie *letterlijk* terug van de hier bedoelde bepaling (bladz. 22 zijner brochure); die bepaling luidt:

„ „In de voordrachten tot bevordering worden geen Of-
„ „ficieren opgenomen, die niet in Nederlandsch-Indië
„ „aanwezig zijn op den dag, waarop de voordracht ge-
„ „schiedt. Deze bepaling is, *evenals in de gevallen waar-*
„ „*in de volgende artikelen daarvan is afgeweken*, NIET VAN
„ „TOEPASSING op Officieren, die"", enz.; verder worden nu voorbeelden aangegeven. Maar, alweer moet ik er attent op maken, dit is niet 't zelfde, als wat de heer O. zegt, het beteekent *niet*, dat de bepaling niet van toepassing is op eenige *bepaaldelijk* in dat en daarop volgende artikelen GENOEMDE gevallen, maar het zegt m. i. duidelijk:

Deze bepaling *is niet van toepassing in de gevallen, waar in de volgende artikelen daarvan is afgeweken.*

Er is dus zeer veel te zeggen vóór de volgende redeneering van den heer *Kley:* „omdat er o. a. in „de artikelen 26 en 27, wordt afgeweken van de bepaling in art. 6, 1e alinea, is die bepaling op de gevallen, in die art. 26 en 27 aangegeven, *niet van toepassing.*

In allen ernst vraag ik nu eens een onbevangen oordeel over eene „beschouwing" van mij, omtrent de bedoeling van de voorschriften op dit punt.

Op mij maakt eene aandachtige lezing der „Regeling van de bevordering enz. der Europeesche Officieren *van*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de in Nederlandsch-Indië aanwezige landmacht, (Koninklijk besluit dd. 24 November 1859 No. 69) [Indisch Staatsblad No. 26 van 1860] en welke regeling, zooals èn door den heer *Kley*, èn door de Militaire Spectator, èn door het Dagblad van Zuid-Holland en 's Gravenhage, èn ook door de Nieuwe Rotterdamsche courant reeds is gezegd, *kracht van Wet heeft*, omdat het is eene „algemeene maatregel van inwendig bestuur," den volgenden indruk:

Toen de 1e Afdeeling (van de bevordering) geheel gereed was, d. i. eigenlijk tot en met art. 25, heeft men zich afgevraagd: is nu in *alle* gevallen voorzien, en mag men van de tot hiertoe, in die 25 artikelen, gegeven voorschriften verwachten, dat eene geregelde en voldoende aanvulling van het leger mogelijk is?

En zeker is óók de vraag gerezen: zal dit ook voldoende zijn in tijden van groot gevaar of in bijzondere omstandigheden, bij epidemiën, opstanden, expeditiën en welke oorzaken er al meer kunnen zijn, om het Indisch Officierskorps te decimeren?

Die vraag heeft men stellig niet beslist toestemmend kunnen beantwoorden, en daarom moesten nu nog andere bepalingen in 't leven geroepen worden, die in sommige opzichten, als van zelve van de tot dusver gemaakte voorschriften (art. 1 t/m 25) zouden *moeten* afwijken.

Toen werd in de eerste plaats gedacht aan de gepensioneerde Officieren van het Indische leger, en in de tweede plaats aan de landmacht in Nederland, om èn uit die gepensioneerden èn uit de Nederlandsche land-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

macht aanvulling van het Indisch Officierskorps te ver krijgen, en kwamen de art. *26* en 27 tot stand.

Maar 't spreekt wel van zelf, dat voor die reeds gepensioneerden of voor de uit de Nederlandsche landmacht te verkrijgen Officieren niet altijd volkomen toepasselijk zouden kunnen zijn, de regelen op het stuk van bevordering in de voorgaande artikelen voor de Europeesche Officieren van de in Nederlandsch-Indië *aanwezige* landmacht gesteld, daarom dan ook voorzeker is de redactie van die beide art. 26 en 27, — die volgens mij eigenlijk slechts aanvullingsartikelen zijn, als volgt:

Art. 26. De Koning behoudt zich voor:

1o. om gepensioneerde Officieren van de landmacht in Nederlandsch-Indië *met of zonder bevordering* weder bij dezelve in dienst te stellen, wanneer zulks geacht wordt te zijn in het belang van 's lands dienst.

2o. om Officieren van de landmacht in Nederland met of zonder bevordering, bij de landmacht in Nederlandsch-Indië over te plaatsen, onvoorwaardelijk of met vrijlating om nà het verstrijken van een bepaald tijdvak weder bij de landmacht in Nederland terug te keeren, dan wel als tijdelijk gedetacheerd, en dus op zoodanige voorwaarden, als de omstandigheden zullen vorderen, doch altijd met instandhouding, *zooveel moge-*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

lijk van de bepalingen van dit besluit.

Art. 27. Zonder het in art. 26 sub. 2 vermeld voorbehoud te beperken tot Officieren in den rang van 2^{en} Luitenant, wordt daarvan in den regel geen gebruik gemaakt ten aanzien van Officieren in hoogere rangen, dan tot het vervullen van speciale dienstbetrekkingen, waarin in Nederiandsch-Indië niet behoorlijk kan worden voorzien, of tot voorziening in dringende behoefte, die haar vervulling in het belang van 's lands dienst onvermijdelijk doet achten.

Nu is het, dunkt mij, duidelijk, dat wel degelijk de zoo even op bladz. 27 aangegeven 2e alinea van art. *6* óók slaat op de gevallen in art. *26* en *27*; want immers die twee artn. zijn ook *volgende* artikelen van art. 6? of zou soms de heer O. willen beweren, dat het ten opzichte van art. 6 *vóórgaande* artikelen waren?

Wat blijft er nu over van de conclusie *Ockerse* op blz. 13 der „beschouwingen," dat geen van de gevallen, waarin van art. 6, 1e alinea mag afgeweken worden op het geval, waarin de heer *Kleij* verkeert, betrekking zou hebben?

De overplaatsing van den heer *Kleij* in rang en ancienneteit is toch geschied op grond van art. 26, 2e alinea? Hij valt dus wel degelijk *in* en niet *buiten* de aangegeven gevallen.

Bladz. 13 *regel* 6 *v. o. en volgende.*

O! Kolonel Ockerse, wat begaat ge hier eene onhan-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

digheid! Wel, wel, daar gaat ge nu zelf zeggen, dat uw advies in zake het rekest *„van Oosterzee"* in 1876, een onding is, wat blief?

Luistert! luistert aandachtig! rechters in de rechtbank der publieke opinie!!

De oud Hoofd-Intendant *Ockerse* zegt — en dit is volkomen juist — „het Koninklijk besluit — DE RAAD VAN STATE GEHOORD — dd. 24 November 1859 nº. 69, beheerscht alle afzonderlijke besluiten, voor zooverre deze daarmede mochten in strijd zijn."

Juist! juist! en dus zegt bijgevolg de oud-Hoofd-Intendant *Ockerse*, dat in 1876 de Hoofd-Intendant *Ockerse niet* gunstig had mogen adviseren en *niet* een voorstel had mogen doen *in strijd* met dat kracht van wet hebbende besluit; want door het toekennen der ancienneteit aan *van Oosterzee* c. s., of liever door dat, tengevolge van die toekenning, genoemde heeren vóór hunne beurt bevorderd werden, werd artikel 6, 1e alinea. *geschonden*.

Kolonel Ockerse, gij spreekt iets van een „argumentum a contrario," is niet zoo? Maar hoe noemt gij dit door mij gebezigde? Kom, slaat op uw Kramer's kunstwoordentolk, die op uwe schrijftafel op het Groote Huis te Batavia zoo'n waardige figuur maakte, dan vindt ge onmiddelijk volgende op de verklaring van het „argumentum a contrario" den uitleg van het „argumentum ad hominem, waarvan gij blijkens den laatsten volzin van uwe „beschouwingen" zoo'n afkeer schijnt te hebben, en zult dan lezen, dat dit is, een bewijs waardoor men iemand met zijne eigene gronden bestrijdt. De heer

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Kley had, dunkt me, geen ongelijk, toen hij zijne opmerkingen aan uw adres op bladz. 29 en 30 van zijne: „Gehoorzaamheid aan de Wetten" ter neder schreef.

De laatste hier besproken regels van bladz. 13 en de beide eerste van bladz. 14 hebben mij doen glimlachen. Voor een oogenblik was ik weer in Indië terug, zag ik den Kolonel O. achter zijne schijftafel zitten en bedriegelijk nauwkeurig hoorde ik zijne stem, die zijne opvattingen, natuurlijk van destijds, toen hij nog als Hoofd-Intendant fungeerde, prevelde:

„Gaat je gang maar, Opperbestuur, plaatst maar Luitenants van het Nederlandsche leger in rang en ancienneteit 1) of met besliste aanduiding van den ancienneteits-datum 2) over als Luitenants-kwartiermeester; als de heeren in Indië aankomen, dan ga ik, geholpen door de oud-Officieren van Administratie van de Marine, waarvan ik steeds een goeden voorraad op mijn bureau zorg te hebben, hunne positie eens toetsen, niet aan al de daarop betrekking hebbende artikelen, van het Koninklijk besluit van 24 November 1859 no. 69, neen! alléén aan de 1e alinea van artikel 6.

En als dan b. v. de heer Kley op 18 Augustus 1875 in Indië aankomt, die volgens besluit van Z. M. den Koning reeds op 21 Mei t. v. in rang en ancienneteit bij het Indische leger is overgeplaatst en volgens de voorschiften reeds van af 5 Julij — dag van embarkement — het traktement als Indisch Officier geniet en die

---

1) Brouwer, Kley.

2) De Rooij, Dijkman en Wilderinck. Ziet Bladz. 21 van de brochure »Gehoorzaamheid aan de Wetten."

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

op 26 *Julij* 1870, tot 2^{en} Luitenant benoemd is, dan . . . . . wordt op *dienzelfden* 18n *Augustus* 1875 de oud-Officier van Administratie van de Marine *J. H. C. Vermeer*, die op 1 *April* 1873 tot 2^{en} Luitenant-kwartiermeester *benoemd* is, tot 1^{en} Luitenant bevorderd, en *Kley* niet. Dan plaats ik *Kley* in Indië eenvoudig als oudsten 2^{en} Luitenant op de plaats, zoo juist door *Vermeer* verlaten, en dan mag die *Kley* al heel blij wezen."

Waarheid Kolonel O., waarheid, niet uwe stem of de preveling, maar de feiten! Maar, zegt mij, is dat geen toetsen aan onzuivere toetssteenen?

Ik zou nu toch eindelijk, naar ik geloof, wel den tot dusver gevolgden weg, om het terrein voet voor voet aan den heer *Ockerse* te betwisten, mogen verlaten, en nu, naar ik meen, de tegenstander al vrij wel verzwakt is, tot den stormaanval kunnen overgaan, of vergis ik mij, en moeten er eerst nog meer bijzondere stellingen worden veroverd?

Laat ons even de pen nederleggen, en den verderen inhoud der „beschouwingen" eens geheel lezen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och neen, het geregeld gevecht kan wel gestaakt worden, doch ja, daar zie ik toch nog een paar kleine verdacht opgestelde troepjes, wacht even:

Bladz. 17 *regel* 5 *enz.*

Tegenover dat troepje stellen wij: Men is Officier van Administratie 2e of 3e klasse bij de Marine, de vooruitzichten zijn daar treurig; welnu, men is b. v. in den *Haag* en loopt eens even op bij Koloniën, of men is te *Batavia* en doet 't zelfde bij de Ve Afdeeling en polst

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

eens, of er geen kans zou zijn, om geplaatst te worden als Luitenant-kwartiermeester in Indië. Nu, men wordt niet geheel teleurgesteld, men krijgt tot bescheid, dat men wel kan geplaatst worden, *maar als de jongste* 1*e of* 2*e Luitenant;* nu ja, 't is nu wel niet pleizierig, maar goed beschouwd, is men dan toch in zijne vooruitzichten nog veel beter af, dan indien men bij de Marine bleef; en, wie weet, komt er nog niet eens een kansje om de ancienneteits kwestie, — die, zooals zoovele kwesties, eigentlijk geen kwestie, maar eene uitgemaakte zaak is, en in casu eene beslist „*verloren*" zaak, — nog eens opnieuw op te warmen, er dan een of ander smakelijke saus over te gieten, bijv. een *onwettig* antecedent, en dan krijgen we onze ancienneteit terug; wel is waar op *onwettige* gronden, maar dat is minder; dan zijn we *al onze collega's bij de Marine jaren* lang vooruit, dan zijn we 't heertje! dan kunnen wij met den oud-Kolonel *Ockerse* zeggen, „le tour est fait."

Bladz. 18 *regel* 4—8;

„Daar hij (*Brouwer*) echter, *als in Indië aanwezig* „(nl. op 26 *Sept.* 1871 aangekomen) op de voordracht „had behooren voor te komen enz."

Er heeft dus een verzuim plaats gehad ten bureele van den toenmaligen Hoofd-Intendant; de heer *Brouwer* is eerst den 28 Januari 1875 tot 1e Luitenant bevorderd met bepaling, dat hij zou rang nemen tusschen de 1e Luitenants *van de Ven* en *Kogenschot*, mag in ook vragen, is het verschil in traktement tusschen den 1^{en} en 2^{en} Luitenantsrang van af 1 October 1874 t/m Januari 1875 aan den heer *Brouwer* uitbetaald? Hij had daar recht op, nietwaar Kolonel *Ockerse*?

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Er komen op deze bladz. en op bladz. 19 nog een paar vragen voor, waarop men, meen ik, in het door den 1^en^ Luitenant-Kwartiermeester *Bezemer* in de N. R. C. van 15 December j. l. ingezonden stuk — het antwoord kan vinden.

Bladz. 20.

De Militaire Spectator zegt nopens het middel van redres door den heer *Kley* voorgesteld, *dat het denkbeeld goed uitvoerbaar voorkomt* en dat *het zeker is, dat het geschieden kan*, krachtens de bevoegdheid, die de Koning zich bij art. 53 (er staat 59, dit is stellig een drukfout, omdat er maar 54 artikelen zijn) 1) van de regeling op de bevordering, enz. heeft voorbehouden.

Bladz. 20, *regel* 9—14.

De hier bedoelde Kapitein, met uw permissie, Kolonel, had geen *Kapitein* moeten zijn, als gij uwen plicht gedaan hadt, want *hij is dat langs onwettigen weg geworden.* Nu mogen wel fraaie redeneeringen op touw gezet worden, mij dunkt, dat eerlijkheid de krijgstucht beter zal in de hand werken dan het tegenovergestelde. Gelooft mij, het *bordjes verhangen* zou in dit geval meer goed doen, dan gij wilt te verstaan geven. Daarenboven, gij schijnt niet in te zien, dat de heer *Kley* juist deze redeneering van U, op zich zelf kan toepas-

---

1) Die nare drukfouten! 't zou mij niets verwonderen, als b. v. de Minister van Koloniën uit deze drukfout de aardigheid of beter de naargeestigheid (?) tapte, dat de Militaire Spectator het redres wil doen plaats hebben op grond van een niet bestaand artikel. O! Zijne Excellentie is zoo uiig!

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

sen, zelfs het „*bordjes verhangen*" ingesloten, zie maar op bladz. 11, van deze „kantteekeningen."

Bladz. 20, *regel* 5 *v. o. t/m. bladz.* 21, *regel* 3 *v. b.*

Dat U uzelven eens een complimentje maakt, is niet kwaad, een ander mocht 't eens vergeten, maar die woorden „*zonder aanzien des persoons en zonder mij te laten leiden door sympathieën of antipathieën,*" klinken toch, na lezing uwer „beschouwingen," en na het in deze „kantteekeningen" vermelde, wel wat vreemd, ik durf zeggen ongeloofelijk.

Bladz. 21 *regel* 13 *v. o. en volgende:*

De heer *Kleij* is sedert 1 Februari 1880 tot op heden, dus twee jaren, werkzaam aan het Departement van Koloniën; meent U in ernst, dat hij niet bekend zou zijn met den loop eener zaak, als de hierbedoelde?

Ik geloof juist, dat hij misschien *te goed* overtuigd is, dat nimmer een voorstel bij het Opperbestuur inkomt uit Indië dan „niet lichtzinnig, maar goed doordacht," (mag ik nog vragen, zijn die woorden identiek met „steunende op recht en billijkheid?") en wat het *toetsen* aan de bestaande voorschriften en bepalingen betreft, nu, na de kwestie der oud-Officieren van Administratie in deze „kantteekeningen" en in de brochure *Kleij*, weten we daar nu alles van, ook al zouden we niet uit eigen ervaring andere voorbeelden van die „*toetserij*" weten aan te halen.

Bladz. 22.

Hier hebben we de strafpredikatie, waaromtrent de Nieuwe Rott. Courant in haar nummer van den 6den en het Vaderland van den 13den dezer reeds den handschoen voor den heer *Kleij*, of beter voor de rechten

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

van elk vrij Nederlander hebben opgenomen; op de vraag van eerstgenoemde Courant aan den heer O. *of* HIJ *dan zoo hoog staat, om tegen eenzijdigheid gewaarborgd te zijn,* heb ik, naar ik vertrouw, het antwoord nu ook wel al gegeven; terwijl de heer *Kleij* in de eerstgenoemde Courant dd. 7 dezer het „betrekkelijk zeer jong officier" m. i. *ad rem* heeft toegelicht.

Bladz. 22 *regel* 17—27.

Hé! is dat zoo'n axioma, als de Tweede kamer misschien zegt, *Kleij* heeft ongelijk, dat dan ook de publieke opinie het zou gezegd hebben?

Vous êtes un inventeur, mon Colonel!!!

Voorloopig maak ik mij er nog niet erg ongerust over, of het voor het gevoel van den heer *Kleij* al of niet aangenaam zal zijn, een oordeel te hebben uitgesproken als dat „vervat op," (lees: voorkomende op) bladzijde 29—30 van zijne brochure.

Zij, die echter den heer *Kleij* persoonlijk kennen, van nabij namelijk en niet maar zoo oppervlakkig, als zijn vroegere chef hem schijnt te kennen, weten, dat het hem zéér gedaan heeft, zulk een oordeel, op grond van „Gehoorzaamheid aan de Wetten" te hebben *moeten* uitspreken.

Wij gelooven integendeel, dat de heer *Kleij* nog al troost zal putten uit de recensie van den Militaire Spectator (Januari-nummer) èn uit het Dagblad, èn uit de Nieuwe Rotterdammer, èn uit de talrijke brieven, briefkaarten en mondelinge verzekeringen, welke hij van tal van Officieren, zoo van het Indische, als van het Nederlandsche leger en van andere personen heeft ontvangen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Die brieven en briefkaarten heb ik gezien oud-Kolonel O., en daar zijn er onder van autoriteiten, van veel meer naam en zelfs van veel hooger rang en standpunt, dan waarop gij u bevindt.

Wij twijfelen niet of de heer *Kleij* zal ze ook U wel willen laten zien; mogelijk worden hem, na Uwe brochure en na deze „kantteekeningen" nog wel meer bewijzen van sympathie gezonden of mondeling gegeven, ik zou dat zelfs niet meer als een klein staaltje van plicht beschouwen van allen, die de handelwijs, welke de grieven of eigentlijk *de grief* — dat is de bevordering, van een onwettigen datum afgerekend, van enkele, in de brochure *Kley*, met name genoemde oud-Officieren van Administratie van de Marine — daarstelt, afkeuren, en die, zooals wij dat noemen, *daarin* met hem meêgaan. 1)

Ik geef hem dat bewijs van instemming, door deze „kantteekeningen"; blijft niet achter Nederlanders! toeft niet Officieren van het Nederlandsche — en van het Nederlandsch-Indische leger; bedenkt, dat die bewijzen helaas, slechts zullen kunnen strekken tot troost, na een smartelijk verlies; want ik blijf vreezen, dat de heer *Kley* zich in zijne illusiën omtrent herstel van zijn grief, bitter teleurgesteld zal zien; *niet* omdat die grief ongegrond zou zijn, niet omdat die grief niet weggenomen *kan* worden; maar omdat we nu eenmaal een *Baron van Goltstein* tot Minister van Koloniën hebben,

---

1) Het adres van den heer *Kleij* is *'s Gravenhage* Nieuwe Havenstraat No. 51.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

en omdat de Tweede Kamer is: — *zooals zij is.* Ik heb de brieven en briefkaarten gelezen, zeide ik, dat is geschied, omdat ik, na lezing van het ingezonden stuk van den heer *Kley* in de N. R. C. van 7 dezer, waarin hij o. a. de toezegging gaf, dat hij de brochure *Ockerse,* niet geheel onbeantwoord zou laten, tot hem ben gegaan, om hem die beantwoording te ontraden.

De heer *Kleij* was met de beantwoording al een heel eind op streek; hij las ze mij voor, en ik vond die beantwoording zeer goed, zeer afdoende, en ook uit een militair oogpunt — in beschaafden, gepasten, doch zeer ernstigen toon, geschreven.

Ik zeide hem echter, dat de „beschouwingen" niet onwederlegd zouden blijven, en dat ik, zelf reeds bezig was met eenige „kantteekeningen" te maken. Ik wees hem op den ongelijken strijd van iemand, die als 't ware zijn geheele carrière nog vóór zich heeft, tegen iemand, die zijn looopbaan heeft volbracht, en wien dus niemand meer, 't zij verdiend of onverdiend, kan schaden; verder beduidde ik hem, dat zijn tegenstander toch altijd in Indië nog wel *eenige* vrienden zal hebben, al ware 't maar alleen personen, die door hem „naar plicht en geweten, zonder aanzien des persoons en zonder zich te laten leiden door sympathieën of antipathieën," zijn bevoordeeld en dat die vrienden toch wellicht invloed kunnen uitoefenen op de verdere carrière van hem — *Kleij.*

Tot mijn groot genoegen, en ik meen dat alle kameraden, die het goed meenen, dit met mij zullen deelen,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

heeft de heer *Kleij* beloofd, mijnen raad te zullen volgen en alleen, in een open brief, een paar hoofdpunten toe te lichten.

De heer *Kleij* vroeg mij wederkeerig, hoe ver ik reeds met die „kantteekenigen" stond, en toen hij ook die gelezen had, was zijn oordeel:

„Majoor! laat de *stormaanval* maar achterwege, waarom zoudt U Uwe troepeu noodeloos vermoeien? Een reeds geheel ingenomen benting behoeft niet meer bestormd te worden."

Ja, de hoofdaanval is overbodig geworden. Nu ik mijn pen neerleg en het geheel overzien kan, blijkt het mij, dat de vijand uit alle zijne verdekte stellingen verdreven is. Zal nu de zege Kleij's deel zijn? Wie zal dat voorspellen kunnen? Hij heeft zich tot den heer Gouverneur Generaal gewend om redres te verkrijgen. Mis. Tot den Minister van Kolonien. Mis. Nu, *en dernier ressort* tot de Tweede Kamer en tot de Rechtbank der publieke opinie. Van een rechtdoen door de Kamer, daarvan maak ik mij volstrekt geen droombeeld. Die is zóo gewoon den heer Van Goltstein als haren intellectueelen meerderen te beschouwen, is zóo gewoon zich door hem met eene drogreden te laten afschepen, dat ik niet te ver ga met de bewering, dat het wel weer zoo zijn zal.

En de publieke opinie?

Ja, was die wakker te krijgen! Was die onder de wapens te roepen, zoo als bij de zaak der Marineschrijvers te Amsterdam. Bij die gold het eene onheusche onbillijke bejegening, een betrekkelijk klein

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

geldelijk verlies van een zeer tijdelijken aard. Bij de zaak, door „Gehoorzaamheid aan de Wetten," voorgestaan, geldt het eene verongelijking van blijvenden aard, eene wederrechtelijke achteruitzetting in. de levensbaan, en een derven van honderde gulden 's jaars. Maar . . . . . de Marine-schrijvers waren inwoners van Nederland; zij die thans recht vragen zijn slechts Indo-Europeanen. Is dat de naam niet, waarmede thans de zonen des lands aangeduid worden, die ginds hunne loopbaan gingen beproeven en er het hunne toe bij brachten om Indië productief te maken? Er gebeuren zoo vele verongelijkingen in Oost en West, die wanneer ze hier te lande gebeurden, tot groote gisting aanleiding zouden geven; maar die, nu ze daar ginds gebeuren, hier de koude kleeren niet raken. Wij zullen zien. En mocht de publieke opinie koud blijven en door hare inertie als eene wijding aan het gepleegde onrecht hechten, dat het dan den heer Kleij tot troost moge strekken, dat hij veler oogen toch zal geopend hebben, waardoor hij wellicht krachtig zal hebben bijgedragen om in de toekomst dergelijke ongerechtigheden onmogelijk te maken.

De heer O. heeft bij het eindigen zijner brochure bekend gesteld, dat het geenszins in zijne bedoeling ligt eene voor het oogenblik geheel onvruchtbare polemiek voorttezetten. Toch hoop ik dat, wanneer hij zich innig overtuigd zal houden, dat ik in een of ander mijner „kantteekeningen" moge gefaald hebben, hij zijn licht aan de publieke opinie niet weerhouden zal. Ik voor mij zal het debat voor gesloten houden. Zal de heer Ockerse nog antwoorden, dan zal het publiek hebben ter voor-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

lichting: de brochure Kleij en de eene brochure Ockerse, en de brochure Perelaer en de 2e brochure Ockerse, hetgeen wel genoeg zal wezen om eene uitspraak grondig te motiveeren.

DEN HAAG, Januari, 1882.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA